

Paper

Toerisme in Caribisch Nederland 2015

September 2016

Inhoud

- 1. Bonaire 3**
 - 1.1 Samenvatting 2015 **3**
 - 1.2 Toeristen per vliegtuig **3**
 - 1.3 Toeristen per boot **6**

- 2. Sint-Eustatius 7**
 - 2.1 Samenvatting 2015 **7**
 - 2.2 Toeristen per vliegtuig **7**
 - 2.3 Toeristen per boot **10**

- 3. Saba 10**
 - 3.1 Samenvatting 2015 **10**
 - 3.2 Toeristen per vliegtuig **10**
 - 3.3 Toeristen per boot **12**

Voor Bonaire was 2015 een goed toeristisch jaar. Het aantal toeristen,¹⁾ inclusief zakelijke reizigers, dat in 2015 per vliegtuig aankwam, is flink gestegen ten opzichte van 2014. Daarmee nam ook het aantal nachten dat toeristen op Bonaire verbleven toe. Hiermee loopt Bonaire in de pas met de groei van het aantal inkomende toeristen in het gehele Caribisch gebied. Ook het aantal cruisepassagiers dat het eiland aandede nam fors toe. Bonaire profiteerde daarmee van de sterke groei van de cruisevaart in het Caribisch gebied in de laatste 10 jaar. Het aantal toeristen dat in Bonaire met de kleine pleziervaart, zoals (motor)jachten e.d., aankwam, is in 2015 gelijk gebleven ten opzichte van 2014.

Het toerisme op Saba en Sint-Eustatius blijft al een aantal jaren op hetzelfde niveau. Het aantal toeristen dat in 2015 per vliegtuig arriveerde was voor beide eilanden ongeveer gelijk aan dat van 2014. Daarmee profiteren deze eilanden niet van de groei van het toerisme in het Caribisch gebied. Ook het aantal toeristen dat in 2015 per boot Saba en Sint-Eustatius aandede, was vergelijkbaar met het aantal van een jaar eerder.

Hoewel het marktaandeel per eiland verschilde, hadden de meeste toeristen, die per vliegtuig naar Bonaire, Sint-Eustatius en Saba kwamen, de Nederlandse²⁾ of Amerikaanse nationaliteit. Dit is al vele jaren het geval. Wel lijkt het marktaandeel van lokale toeristen met een Nederlands paspoort, die uit Aruba, Curaçao en Sint-Maarten komen, bij alle drie de eilanden langzaam af te nemen. Een mogelijke verklaring is de afname van het aantal lokale vluchten in 2015.

De cijfers in dit artikel zijn voorlopig en geheel gebaseerd op registers waarover het CBS kan beschikken (zie ook de [methodologische toelichting](#))

1. Bonaire

1.1 Samenvatting 2015

- Vliegtuig: 137 duizend inkomende toeristen, waarvan: 12 duizend dagtoeristen en 125 duizend verblijfstoeristen. Dit is een groei van 6 procent ten opzichte van 2014.
- Cruisepassagier: 230 duizend cruisepassagiers; een groei van 47 procent ten opzichte van 2014.
- Kleine pleziervaart: 2,9 duizend inkomende toeristen; vergelijkbaar met 2014.

¹⁾ Een 'toerist' is een persoon die reist naar en verblijft op plaatsen buiten zijn/haar normale omgeving, voor niet langer dan een (aaneengesloten) jaar, om redenen van vrijetijdsbesteding, zaken en andere doeleinden die niet zijn verbonden met het uitoefenen van activiteiten die worden beloond vanuit de plaats die wordt bezocht. In tegenstelling tot de definitie, zijn hier alleen die toeristen meegenomen die 0–61 nachten op een eiland verbleven. Toeristen die langer verbleven dan 61 nachten zijn niet meegeteld als toerist. Het gaat hierbij om een kleine groep.

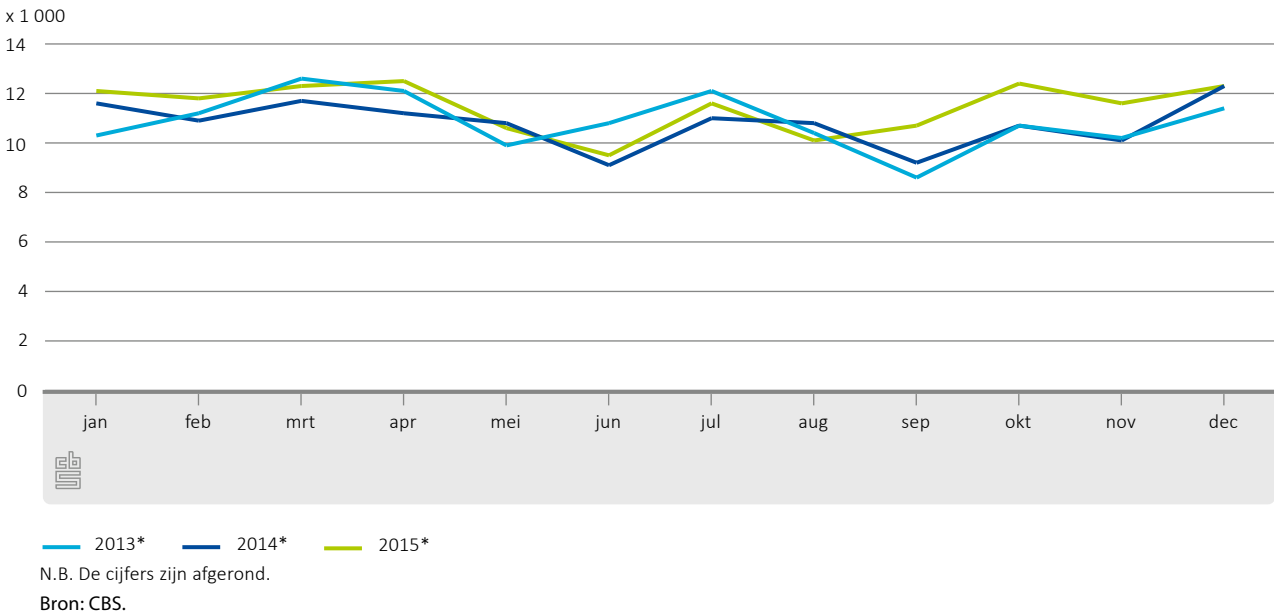
²⁾ Toeristen met de Nederlandse nationaliteit betreffen niet alleen de Nederlanders uit Europa (internationale markt), maar ook de toeristen uit Aruba, Sint-Maarten en Curaçao (lokale markt). Deze twee groepen zijn hier onderscheiden. De cijfers zijn exclusief de passagiers uit Bonaire, Saba en Sint-Eustatius (binnenlandse toeristen).

1.2 Toeristen per vliegtuig

Sterke groei van het aantal toeristen dat per vliegtuig komt

In 2015 kwamen ruim 137 duizend toeristen met het vliegtuig naar Bonaire. Dat is gemiddeld zo'n 11,5 duizend inkomende toeristen per maand. Een groei van 6 procent ten opzichte van 2014. Dit percentage ligt iets onder de groei van het aantal inkomende toeristen in het Caribisch gebied als geheel: 7,4 procent in 2015 volgens de [World Tourism Organization](#). Vooral in de maanden september, oktober en november kwamen meer toeristen naar Bonaire dan een jaar eerder. Zie figuur 1. Deze groei gaat samen met de toename van het aantal vluchten van en naar Bonaire en daarmee de groei van het aantal passagiers.

1. Inkomend toerisme per vliegtuig, per maand, Bonaire, 2013-2015

Bijna één op de tien toeristen die met het vliegtuig komen, zijn dagjesmensen

Van de 137 duizend toeristen die in 2015 per vliegtuig naar Bonaire kwamen, bleef bijna één op de tien één dag op Bonaire: circa 12 duizend van alle toeristen (9 procent). Deze dagjesmensen overnachtten niet op het eiland.

Iets meer dan helft van de verblijfstoeristen die per vliegtuig komen, blijft maximaal een week

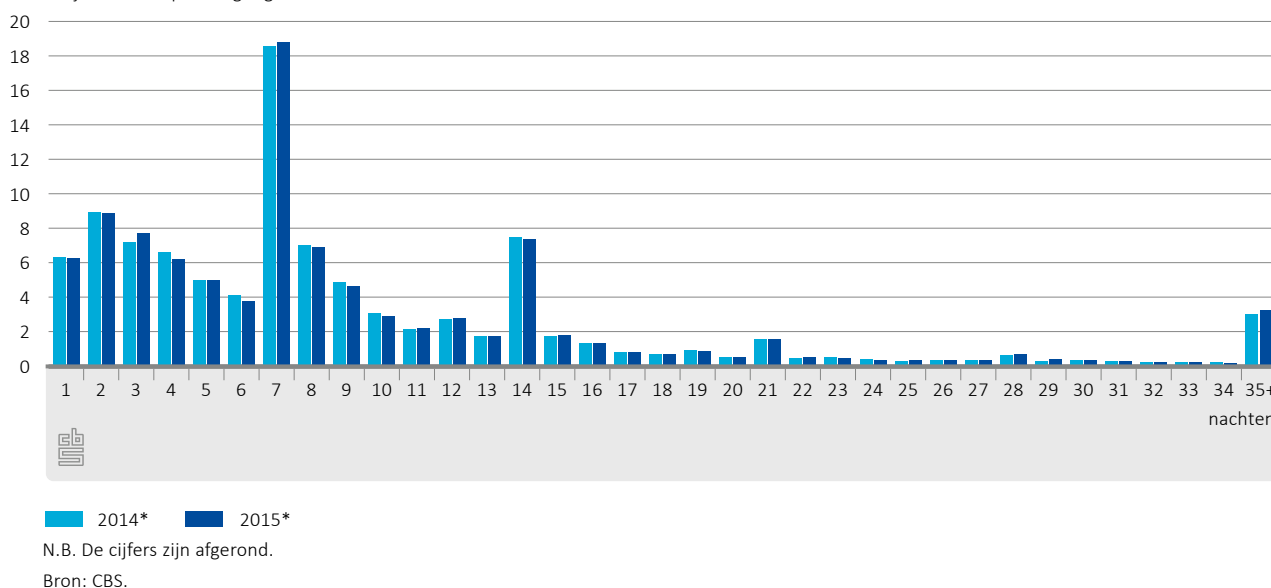
De overige 91 procent, circa 125 duizend inkomende toeristen, verbleef één of meer nachten op Bonaire. Circa 56 procent van die verblijfstoeristen verbleef 1 tot en met 7 nachten op Bonaire, met een duidelijke piek bij 7 nachten. Zie figuur 2. Het gemiddeld aantal overnachtingen van de verblijfstoeristen was 9,6 nachten met een totaal van 1,2 miljoen overnachtingen in 2015. Dat is meer dan in 2014, toen het totaal circa 1,1 miljoen overnachtingen was, met een gemiddelde van 9,4 overnachtingen.

Meeste toeristen hebben Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Al vele jaren hebben de meeste toeristen die per vliegtuig naar Bonaire gaan, de Nederlandse (inclusief Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) of Amerikaanse (inclusief Puerto Rico) nationaliteit. Dat geldt ook voor 2015. Wat opvalt is dat het aandeel toeristen met een

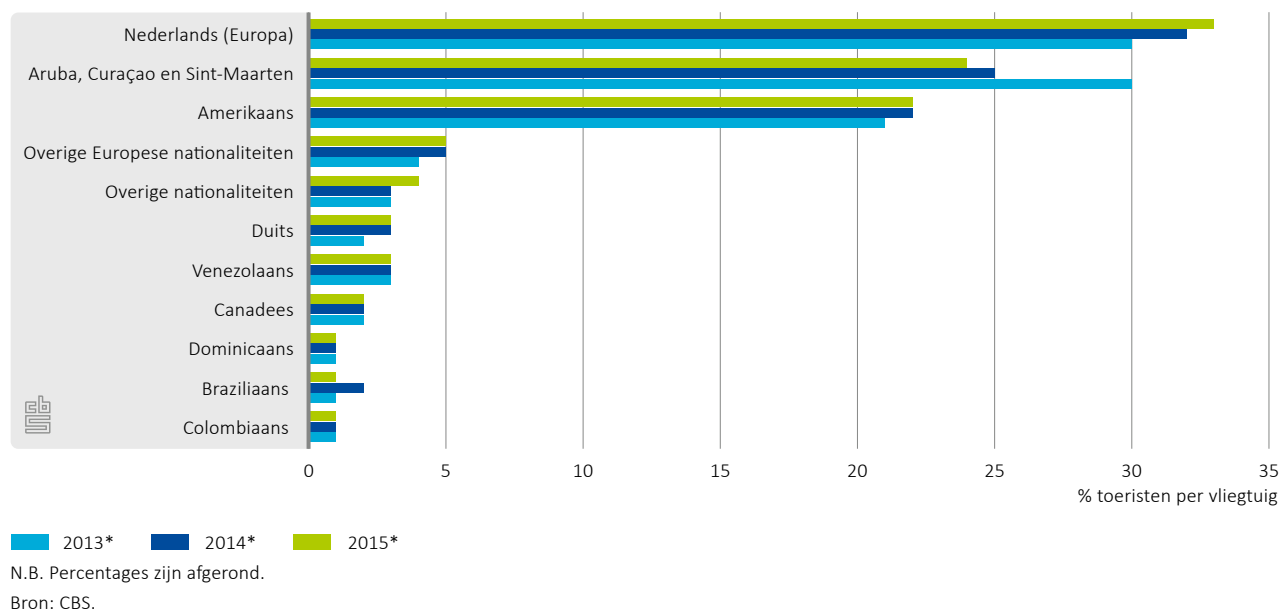
2. Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Bonaire, 2014 en 2015

% verblijfstoeristen per vliegtuig

Nederlandse nationaliteit, maar woonachtig in het Caribisch gebied, iets terugloopt. Het marktaandeel van toeristen uit Europees Nederland neemt over de jaren juist iets toe. Dat geldt ook voor het marktaandeel toeristen met een Amerikaanse nationaliteit: 22 procent in 2015. In totaal kwam 41 procent van de toeristen die per vliegtuig naar Bonaire kwamen, uit Europa. Uit Noord-Amerika, inclusief Canada, kwam 24 procent van de toeristen. Zie figuur 3.

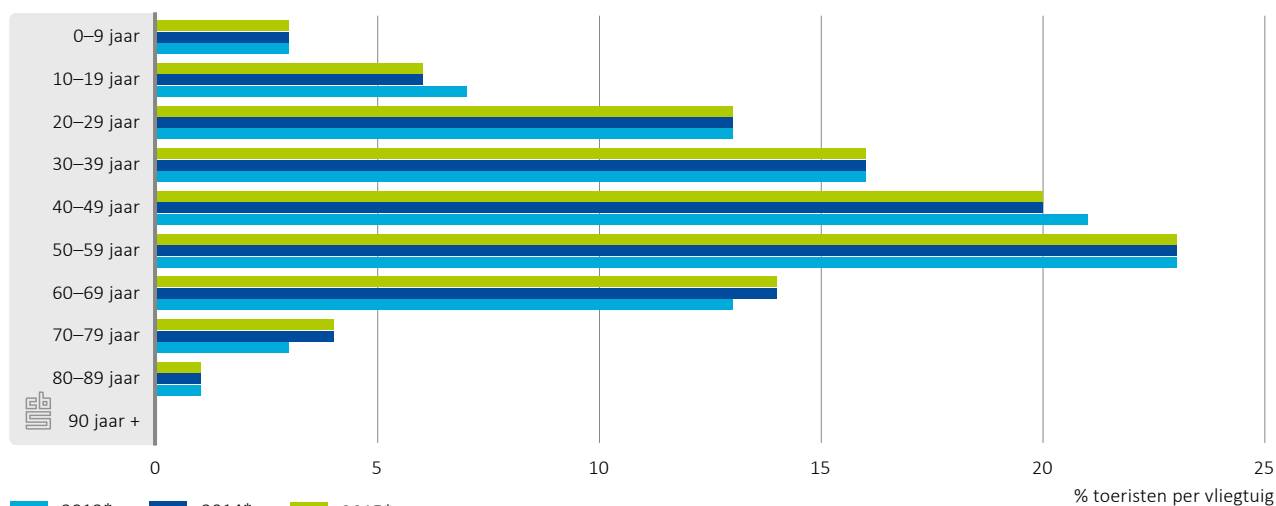
3. Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Bonaire, 2013-2015

Vooraf 40 tot 60 jarigen als toerist per vliegtuig naar Bonaire

De toeristen die met het vliegtuig naar Bonaire komen, zitten vooral in de leeftijdscategorie 40 tot 60 jaar. Over de laatste drie jaar is die verdeling nauwelijks gewijzigd. Zie figuur 4. Wordt gedetailleerder gekeken dan lijken er twee leeftijdsgroepen te zijn die Bonaire als

4. Inkomende toeristen per vliegtuig naar leeftijd, Bonaire, 2013-2015

N.B. Percentages zijn afgerond.
Bron: CBS.

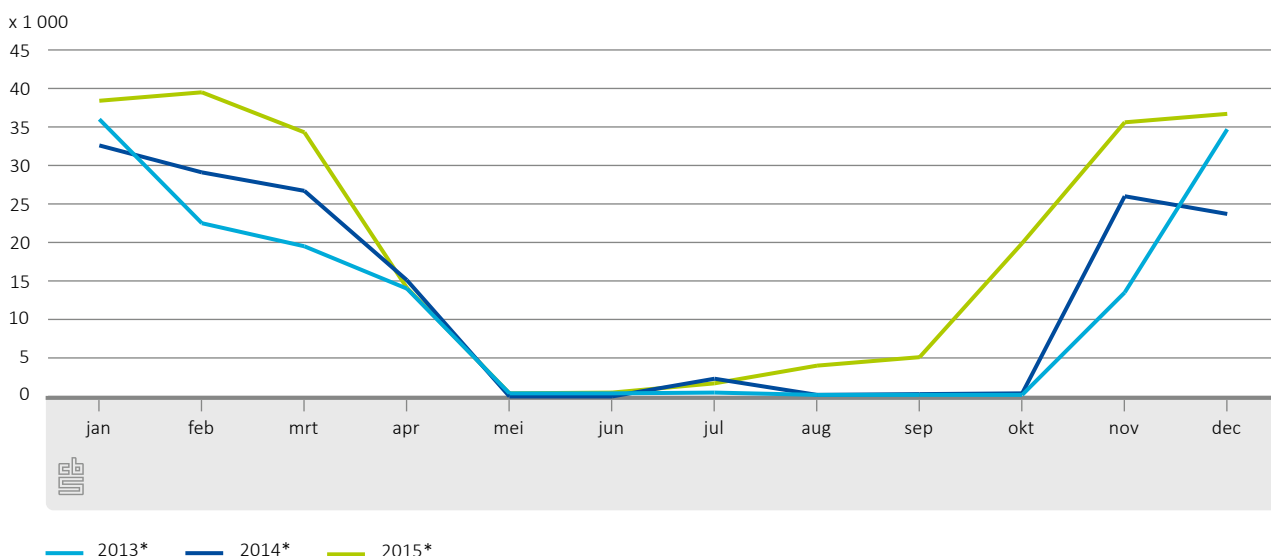
toerist per vliegtuig bezoeken. Eén groep ouderen rond de 50 jaar en een kleinere groep jongeren rond de 30 jaar.

1.3 Toeristen per boot

Fors meer cruisepassagiers

Evenals in de voorgaande jaren kwamen in Bonaire in 2015 meer toeristen per schip dan per vliegtuig. Het grootste deel daarvan waren cruisepassagiers. In vergelijking met 2014 is het aantal cruisepassagiers dat Bonaire aandeed in 2015 fors gestegen: met maar liefst 47 procent. Zie figuur 5. In 2014 kwamen er zo'n 156 duizend cruisepassagiers naar Bonaire. In 2015 is dat aantal gegroeid naar 230 duizend passagiers. Voor een deel kan dit worden

5. Aantal cruisepassagiers, per maand, Bonaire, 2013-2015

N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

verklaard door een verlenging van het cruiseseizoen in 2015 en daarmee een toename van het aantal cruiseschepen dat Bonaire aandeed. Echter ook in de andere maanden van 2015 zijn er meer cruiseschepen naar Bonaire gekomen. Hiermee profiteert Bonaire van de sterke groei van de cruisevaart in de laatste tien jaar in het Caribisch gebied³⁾. Onduidelijk is wel welk deel van die 230 duizend cruisepassagiers ook daadwerkelijk van boord is gegaan om Bonaire te bezoeken. Daarover zijn geen gegevens beschikbaar. De economische betekenis van de cruisevaart voor Bonaire is wel kleiner dan die van het verblijfstoerisme. Zo blijven de meeste cruiseschepen maar één dag bij Bonaire liggen. Bovendien blijven de cruisepassagiers op het schip slapen en maken zij dus geen gebruik van een accommodatie op het eiland.

Het aantal niet-cruiseschepen dat Bonaire in 2015 aandeed was relatief klein. In 2015 deden circa 870 kleinere schepen, inclusief (motor)jachten, Bonaire aan en zij brachten zo'n 2 900 toeristen mee. Een gemiddelde van 3,3 passagiers per schip. Deze schepen bleven in 2015 gemiddeld 13 nachten bij Bonaire liggen. Deze relatief lange ligduur komt voor een deel doordat Bonaire in Harbour Village Marina en het kleinere Plaza Resort twee goed beschermde jachthavens heeft. Het grootste deel van deze kleine pleziervaart voer onder Nederlandse (inclusief Caribische) of Amerikaanse vlag.

2. Sint-Eustatius

2.1 Samenvatting 2015

- Vliegtuig: 11 duizend inkomende toeristen, waarvan: 2 duizend dagtoeristen en 9 duizend verblijfstoeristen.
- Kleine pleziervaart en een cruiseschip: 3,8 duizend inkomende toeristen.

2.2 Toeristen per vliegtuig

Maandelijks gemiddeld ongeveer 900 toeristen per vliegtuig

In 2015 kwamen er gemiddeld een kleine 900 toeristen per maand per vliegtuig naar Sint-Eustatius, in totaal een kleine 11 duizend toeristen. Dit aantal is iets lager dan in 2014. Zie figuur 6. Daarmee profiteert Sint-Eustatius niet van de groei van het toerisme in het Caribisch gebied. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat het aantal vluchten van en naar Sint-Maarten, als de belangrijkste toegangsroute naar het eiland, al een aantal jaren hetzelfde is.

Eén op de vijf toeristen die per vliegtuig naar Sint-Eustatius komen, komt voor één dag

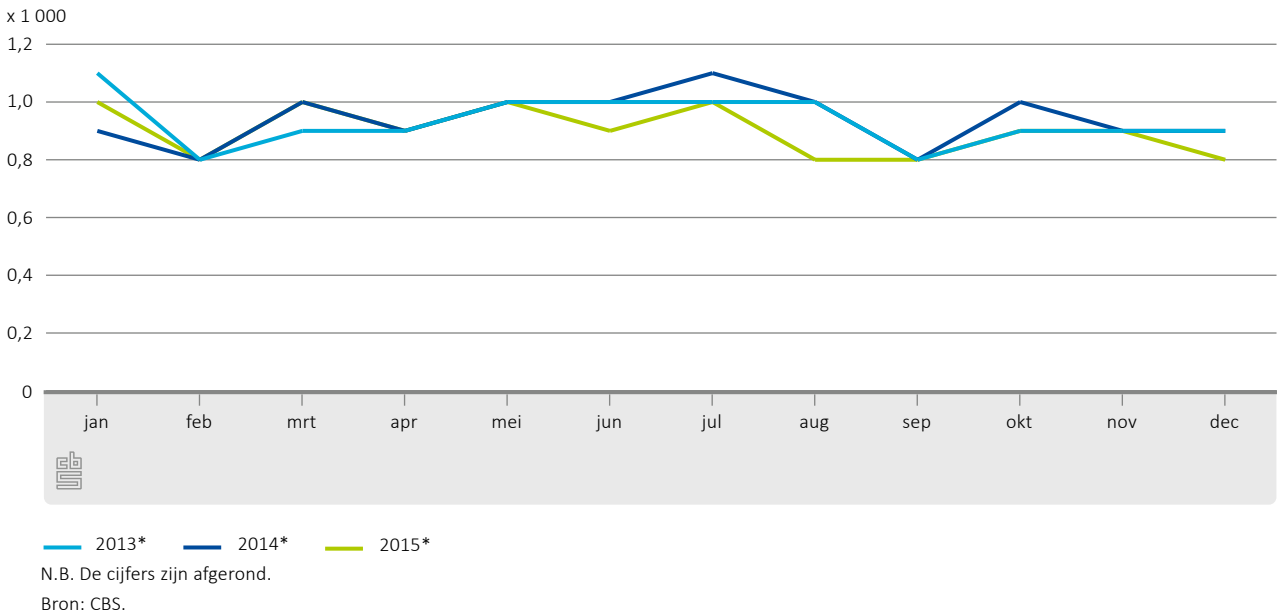
Van de 11 duizend toeristen die per vliegtuig kwamen, bleven één op de vijf toeristen één dagje op Sint-Eustatius: 19 procent van alle toeristen die in 2015 per vliegtuig kwamen (2 duizend toeristen). Zij overnachtten niet op het eiland.

³⁾ Zie o.a. 'State of the Industry' van Cruise Lines International Association (CLIA), 2016.

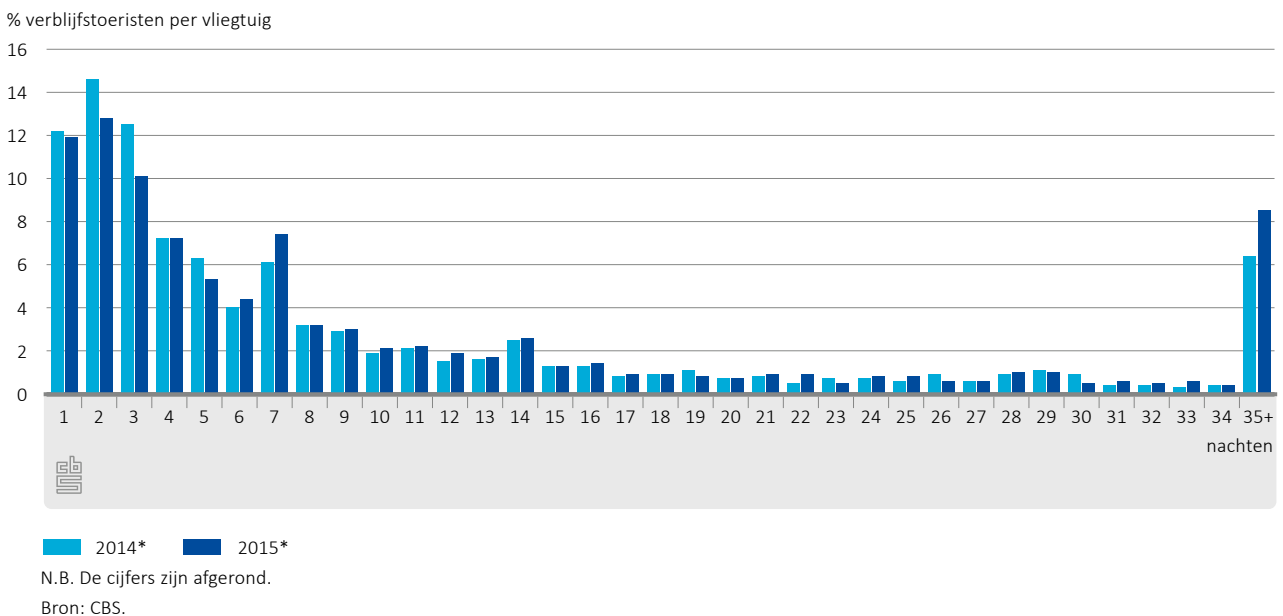
Een kleine 60 procent van de verblijfstoeristen blijft 1 tot en met 7 nachten op Sint-Eustatius

Van de 9 duizend toeristen, die in 2015 per vliegtuig naar Sint-Eustatius zijn gekomen en op het eiland hebben overnacht, bleef een kleine 60 procent 7 nachten of minder op Sint-Eustatius. De piek lag bij 1 tot en met 3 nachten: bijna 35 procent van de verblijfstoeristen die per vliegtuig kwamen. Zie figuur 7. Totaal maakten de toeristen 99 duizend overnachtingen op Sint-Eustatius met een gemiddelde van 11,5 nachten per toerist. Dat is iets langer dan in 2014. Toen bleven de toeristen gemiddeld 10,3 nachten.

6. Inkomend toerisme per vliegtuig, per maand, Sint-Eustatius, 2013-2015

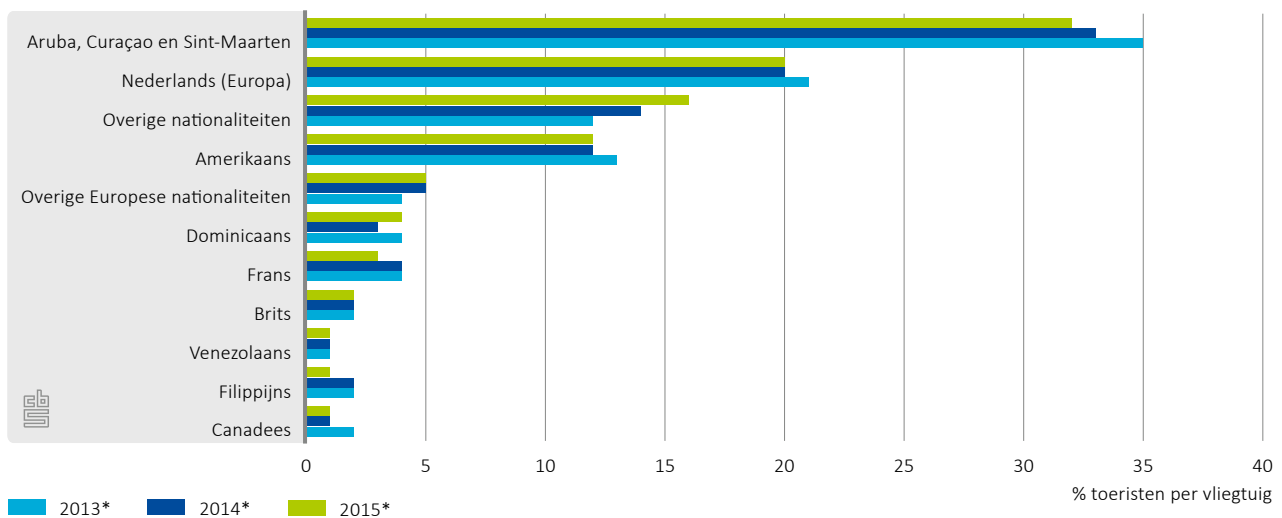
7. Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Sint-Eustatius, 2014 en 2015

Meeste toeristen hebben een Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Evenals bij Bonaire en Saba, hadden de meeste toeristen, die in 2015 naar Sint-Eustatius vlogen, een Nederlandse (inclusief Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) of Amerikaanse (inclusief Puerto Rico) nationaliteit. Zie figuur 8. Het marktaandeel van toeristen met een Amerikaanse nationaliteit is bij Sint-Eustatius kleiner dan bij Bonaire en Saba: 12 procent van alle toeristen die in 2015 per vliegtuig kwamen. Van de toeristen had 20 procent een Nederlands paspoort, dat was geregistreerd in Europees Nederland. 32 procent had een Nederlands paspoort dat was geregistreerd in Caribisch Nederland. Ook op Sint-Eustatius lijkt het marktaandeel van deze laatste groep toeristen iets af te nemen.

8. Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Sint-Eustatius, 2013–2015

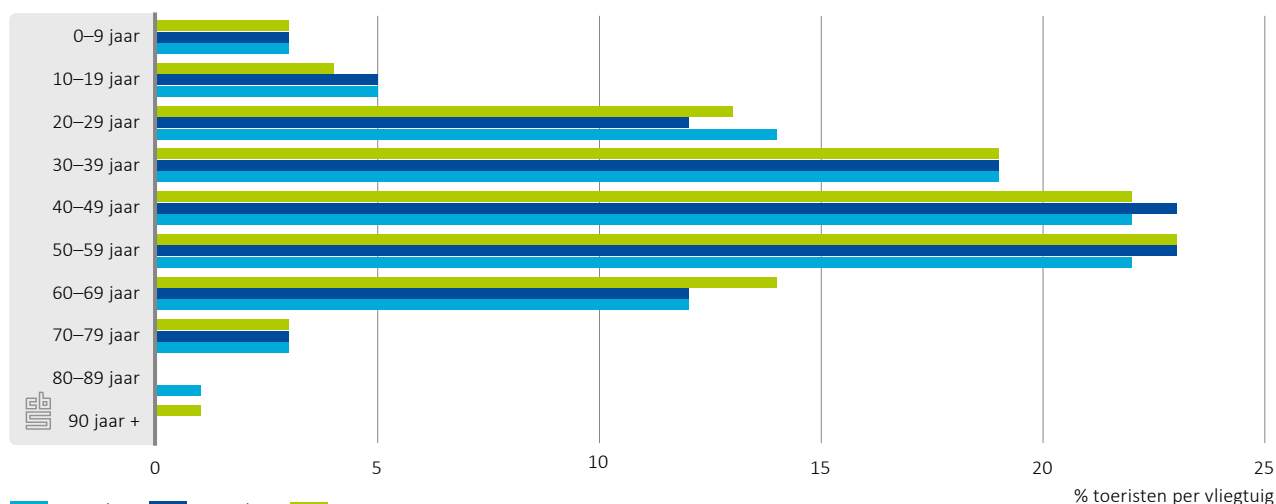

N.B. Percentages zijn afgerond.
Bron: CBS.

Leeftijd

Sint-Eustatius is vooral een bestemming voor de groep 40–60 jarigen en in iets minder mate de 30 tot 40 jarigen. Hoewel over de periode 2013–2015 de verhoudingen qua leeftijdsgroepen niet veel gewijzigd zijn, lijken de oudere toeristen iets terrein te hebben gewonnen.

9. Inkomend toerisme per vliegtuig naar leeftijd, Sint-Eustatius, 2013–2015

N.B. Percentages zijn afgerond.

Bron: CBS.

2.3 Toeristen per boot

3,8 duizend toeristen per boot

Sint-Eustatius is moeilijk bereikbaar voor de grote cruiseschepen. Het heeft geen beschermde (jacht)haven. Wel zijn er ankerplaatsen voor kleine schepen. Deze kleine schepen, waaronder (motor)jachten en een klein cruiseschip, brachten 3,8 duizend toeristen mee in 2015.

Exclusief het cruiseschip, betrof het 770 schepen met gemiddeld 4,8 passagiers. De schepen bleven gemiddeld 2,1 nachten bij Sint-Eustatius liggen. De meeste schepen voeren onder de Nederlandse, Amerikaanse of Franse vlag. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de cijfers van 2014.

3. Saba

3.1 Samenvatting 2015

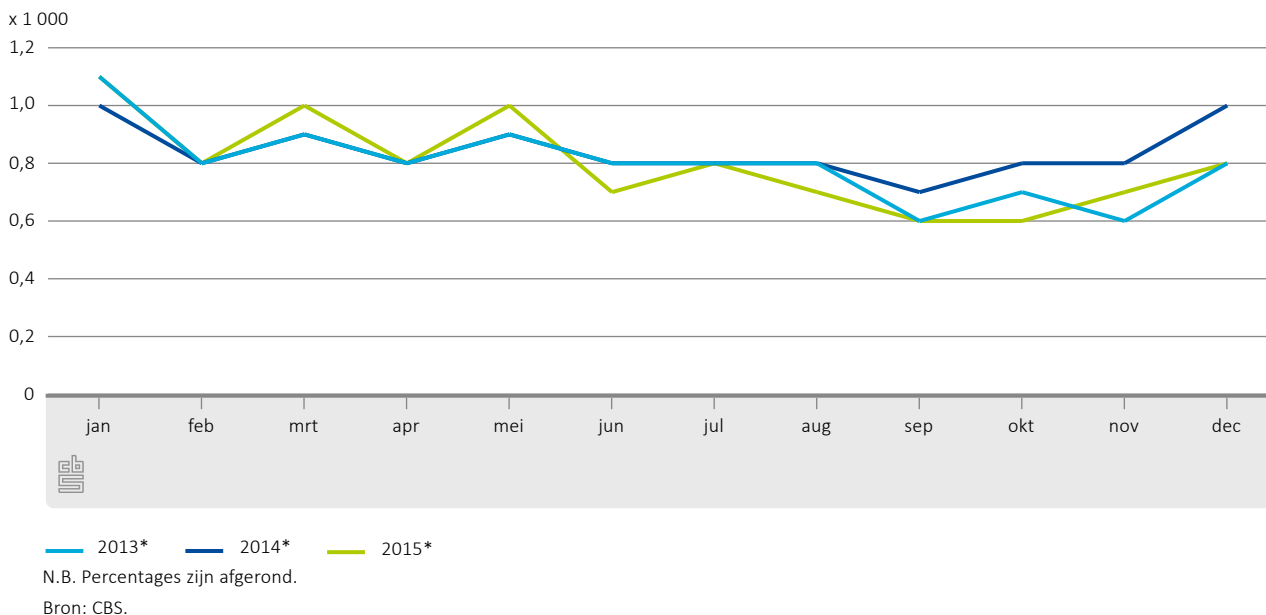
- Vliegtuig: 9,6 duizend inkomende toeristen, waarvan: 2 duizend dagtoeristen en 7,6 duizend verblijfstoeristen.
- Ferry's: 6,8 duizend passagiers, waarvan een deel toeristen.
- Kleine pleziervaart: 4 duizend inkomende toeristen.

3.2 Toeristen per vliegtuig

Maandelijks gemiddeld ongeveer 800 toeristen per vliegtuig

In 2015 kwamen er gemiddeld 800 toeristen per maand met het vliegtuig naar Saba. In totaal waren dit circa 9,6 duizend toeristen. Dat is iets minder dan in 2014. Zie figuur 10. Ook op Saba is het aantal vluchten van en naar Sint-Maarten, als de belangrijkste toegangsroute, de

10. Inkomend toerisme per vliegtuig, per maand, Saba, 2013–2015

laatste jaren hetzelfde gebleven. Ook Saba profiteert niet van de groei van het toerisme in het Caribisch gebied in 2015.

Eén op de vijf toeristen, die met het vliegtuig komen, is een dagtoerist

Van de 9,6 duizend toeristen, die in 2015 met het vliegtuig naar Saba kwamen, kwam een vijfde voor één dagje naar Saba: 21 procent van alle toeristen, die per vliegtuig kwamen (een kleine 2 000 toeristen). Zij overnachtten niet op Saba.

Meeste verblijfstoeristen overnachtten 1 tot 4 nachten

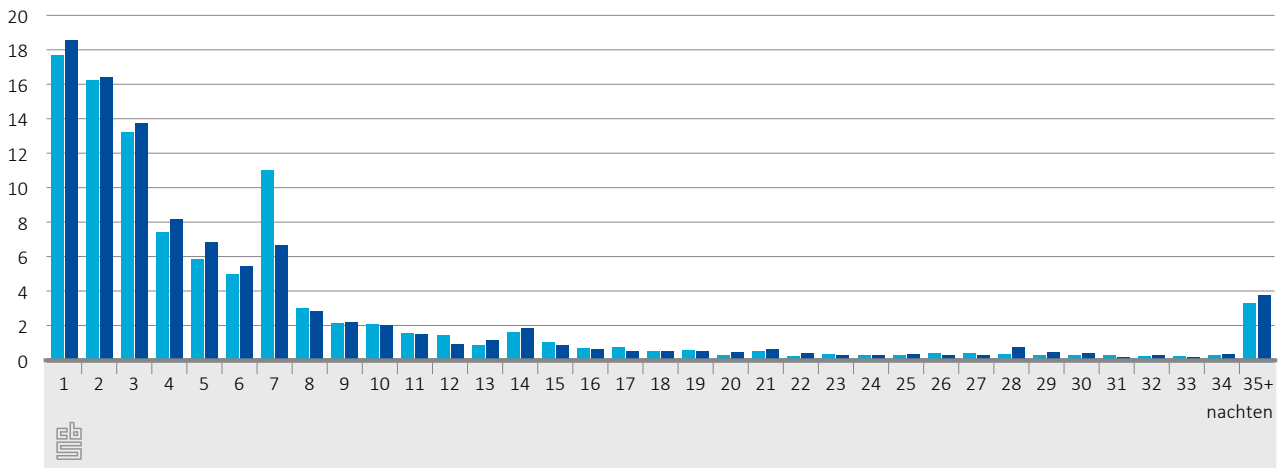
Van de overige verblijfstoeristen (7 600) die met het vliegtuig kwamen en op Saba overnachtten, verbleven de meeste toeristen 1 tot 4 nachten op het eiland: 50 procent van alle verblijfstoeristen; 75 procent verbleef maximaal 7 nachten. In totaal brachten toeristen, die met het vliegtuig kwamen, 55 duizend nachten op Saba door met een gemiddeld verblijf van 7,4 nachten. Dat is vergelijkbaar met 2014, toen een toerist gemiddeld 7,2 nachten bleef.

Toeristen die per vliegtuig komen hebben vooral de Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Wat betreft de herkomst van de toeristen, die per vliegtuig komen, is Saba vergelijkbaar met Sint-Eustatius en Bonaire. De meeste toeristen op het eiland hebben al jaren een Nederlandse (inclusief Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) of Amerikaanse (inclusief Puerto Rico) nationaliteit. Het aandeel toeristen met een Amerikaanse nationaliteit is over de jaren heen in Saba hoger dan in Bonaire en Sint-Eustatius: 27 procent in 2015. Ook op Saba loopt het bezoek van toeristen met een Nederlandse nationaliteit, die in het Caribisch gebied woonachtig zijn, terug. Het marktaandeel van de Europese Nederlanders blijft gelijk: 18 procent. In tegenstelling tot Bonaire en Sint-Eustatius trekt Saba relatief veel toeristen met een Canadese nationaliteit: 10 procent.

11. Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Saba, 2014 en 2015

% verblijfstoeristen per vliegtuig

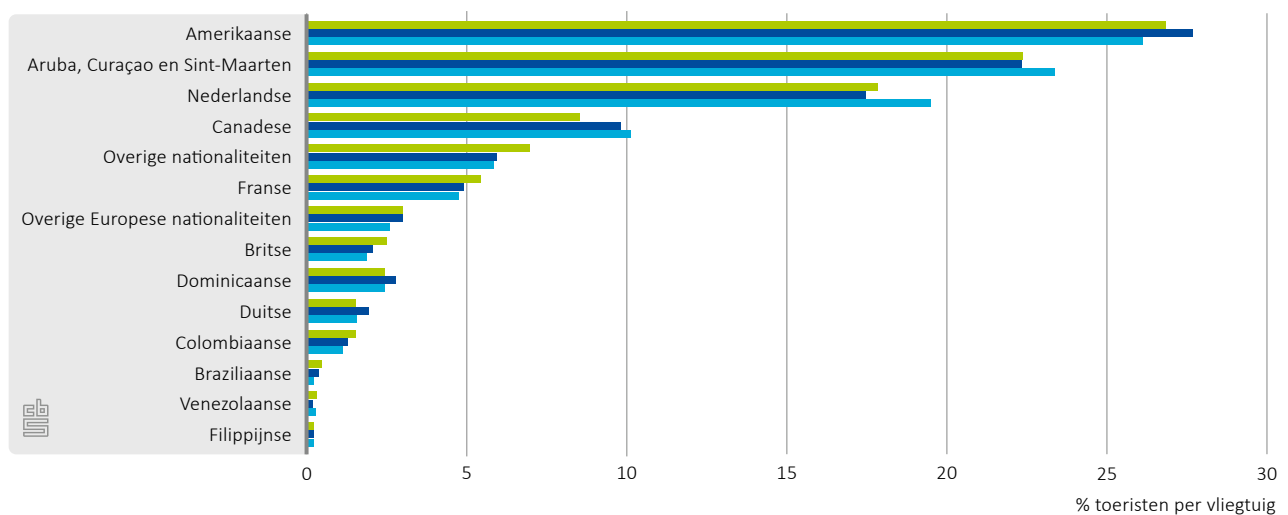

2014* 2015*

N.B. Percentages zijn afgerond.

Bron: CBS.

12. Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Saba, 2013-2015

2013* 2014* 2015*

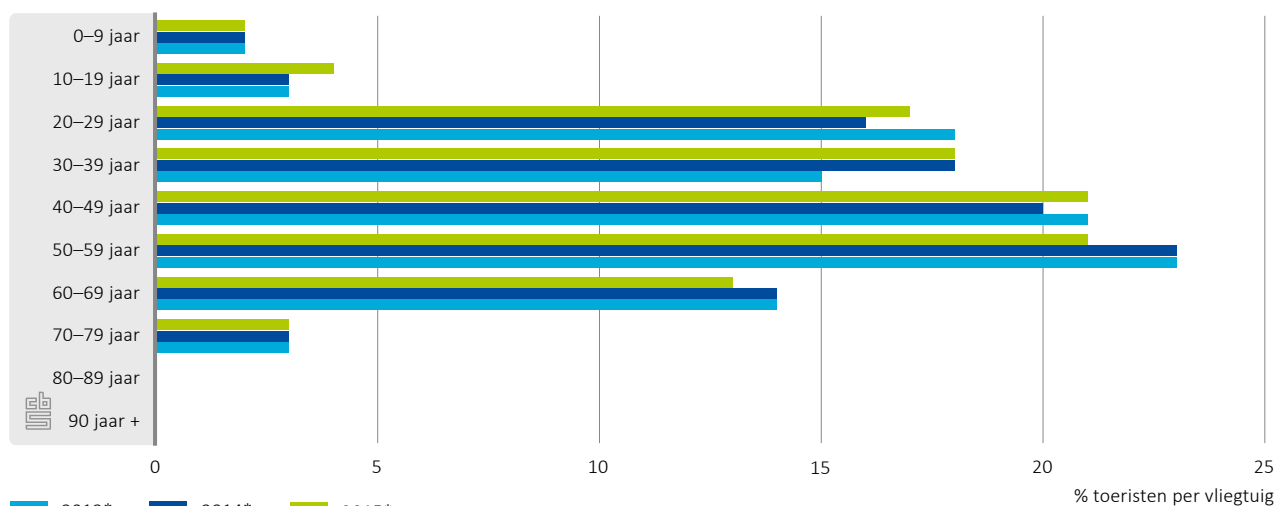
N.B. Percentages zijn afgerond.

Bron: CBS.

Meeste toeristen tussen 40-60 jaar, maar ook relatief veel jonge toeristen

Ook Saba trekt vooral toeristen uit de leeftijdscategorie 40 tot 60 jaar. In vergelijking met Bonaire en Sint-Eustatius, trekt Saba echter ook relatief veel toeristen uit de leeftijdscategorie 20-40 jaar.

13. Inkomende toeristen per vliegtuig naar leeftijd, Saba, 2013-2015

N.B. Percentages zijn afgerond.
Bron: CBS.

3.3 Toeristen per boot

Aantal passagiers per boot iets groter als aantal toeristen per vliegtuig

Evenals Sint-Eustatius is Saba moeilijk bereikbaar voor de grote cruiseschepen en heeft het geen beschermde (jacht)haven. Wel varen er twee ferry's van en naar Sint-Maarten en zijn er ankerplaatsen voor kleine (cruise)schepen en (motor)jachten. De beide ferry's nemen relatief veel passagiers mee: 6,8 duizend passagiers in 2015. Dat is gelijk aan het aantal in 2014. Van de passagiers van deze ferry's kan niet worden vastgesteld welk deel ingezetenen en welk deel niet-ingezetenen en dus toeristen waren. Ook is van de toeristen op de ferry's niet bekend hoelang zij op het eiland verbleven.

Naast de ferry's, voeren in 2015 circa 500 kleinere schepen naar Saba. Deze brachten 4 duizend toeristen met zich mee, met een gemiddelde van 7,8 passagiers per schip. De gemiddelde ligduur was 1,8 dagen. De meest voorkomende nationaliteiten van de boten waren Amerikaans, Frans en Brits.

In totaal kwamen in Saba dus circa 10,8 duizend passagiers per boot, waarvan een aanzienlijk deel toeristen.

- Toerisme in Caribisch Nederland 2012-2015 (maatwerktabel)
- [Methodologische verantwoording](#)

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2015–2016	2015 tot en met 2016
2015/2016	Het gemiddelde over de jaren 2015 tot en met 2016
2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2015 en eindigend in 2016
2013/'14–2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2013/'14 tot en met 2015/'16

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2016.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.